

Naslov primjera dobre prakse	Povećanje prihoda lokalnog stanovništva kroz održivi turizam na Šaskom jezeru
Kategorije	Turizam; lokalni proizvodi; upravljanje; kultura
Organizacija	Green Home – Zeleni dom
Partneri	Opština Ulcinj, restoran Šas, lokalna turistička organizacija, NVO Ora
Područje djelovanja/lokacija	Šasko jezero
Država	Crna Gora
Nacionalna kategorija zaštite (IUCN)	Nije zaštićeno područje
Opseg provedbe (lokalno, nacionalno)	Lokalno (opština) i na nacionalnom nivou
Vrijeme potrebno za postizanje rješenja	4 godine
Broj zaposlenih	7 ljudi
Budžet (EUR)	111 000 EUR
Izvor financiranja	Partnerski Fond za Kritične Ekosisteme
Više informacija (link)	https://www.sasko.me/
Kontakt osoba	Nataša Kovačević
Postignuća (pregled)	<ul style="list-style-type: none"> • Registracija lokalnih proizvođača (medari, maslinari, vinari) na Šaskom jezeru – 15 predstavnika. • Formiranje zajedničke platforme lokalnih aktera • 20-40 domaćinstava ima prihode od prodaje lokalnih proizvoda • 5 obučениh vodiča za promatranje ptica. • Na javnoj raspravi o Nacrtu detaljnog urbanističkog plana općine Ulcinj uklonjeni predviđeni golf tereni (50 ha) na području Šaskog jezera.

Problem/prilika	
Problem koji želite riješiti	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatak volje za zaštitu područja • velika migracija lokalnog stanovništva

	<ul style="list-style-type: none"> • krivolov • nedovoljna promocija lokalnih proizvoda i područja
Prilika koju želite iskoristiti	<ul style="list-style-type: none"> • prirodne vrijednosti Šaskog jezera • organska proizvodnja • autentično kulturno i prirodno područje • razvoj eko-turizma • održivi razvoj • zajedničko upravljanje prirodnim vrijednostima • lokalni proizvodi
Planiranje	
Ključni preduvjeti za uspjeh	Pravni: <ul style="list-style-type: none"> • Obezbjedenje ušeca u procesu donošenja odluka od strane lokalnog stanovništva u izradi prostornog plana i procesa donošenja odluka
	Lokalna zajednica: <ul style="list-style-type: none"> • Zajednica želi štiti svoj prirodni resurs • Aktivna zajednica, povjerenje prema NGO (suradnica je bila pripadnik manjine)
Kako ste došli do ideje?	Povećanjem prihoda lokalnog stanovništva kroz održivi turizam na Šaskom jezeru do njegovog očuvanja i zaštite. U praski su željeli prikazati razvoj eko turizma kao alatke održivog razvoja Crne Gore.
Provedba	
Ključne faze – od ideje do realizacije?	1. uspostavljanje zaštićenog područja <ul style="list-style-type: none"> • izrada studija zaštite tog područja sa Prirodno – matematičkog fakulteta • podnesena je inicijativa Opštini Ulcinj za zaštitu Šaskog jezera 2. unaprjeđenje lokalne ekonomije kroz razvoj eko-turizma <ul style="list-style-type: none"> • izrada strategije turističkog razvoja Šaskog jezera • umrežavanje lokalnih proizvođača • registracija proizvođača i plasman njihovih proizvoda

	<ul style="list-style-type: none"> • napravljen je Info centar gdje su lokalni proizvođači donosili proizvode koji su karakteristični za ovaj kraj - med, maslinovo ulje, vino, masline, smokve • markiranje planinarske staze oko Šaskog jezera • promocija destinacije
Koje akcije ste poduzeli?	<ul style="list-style-type: none"> • Napravljena Studija zaštite Šaskog jezera sa okolinom • Podnesena je inicijativa Opštini Ulcinj za zaštitu tog područja. • Umrežavanje lokalnih proizvođača i formiranje zajedničke platforme • Napravljena Strategija turističkog razvoja Šaskog jezera i okoline • Registrovani lokalni proizvođač (med, vino, maslinovo, sušene smokve i medicinsko bilje, kozmetički preparati prirodne supstance, proizvodi od slatkog, džem, vuna – lokalni suveniri) • Uspostavljena saradnja sa lokalnom turističkom organizacijom i nacionalnom turističkom organizacijom u cilju promocije Šaskog jezera • Organizovana studijska posjeta u Sloveniji i Albaniji za lokalne proizvođače (jačanje njihovih kapaciteta i edukacije na koji način mogu unaprijediti lokalnu ponudu i usluge) • Adaptacija i renoviranje info centra u okviru restorana Šas; • Mapa biodiverzitetskih pristupnih tačaka sa mjerama koje treba prevazići • Adaptirana i markirana planinarska staza u okolini Šaskog jezera • Info materijali - dvije info table, brošura (albanski, crnogorski i engleski jezik), web site www.sasko.me • Postavljena 2 kontejnera u cilju unaprjeđenja

	komunalne infrastrukture
Kako ste odabrali lokalne dionike?	Lokalni proizvođači koji su bili zainteresovani za suradnju i imali su proizvode za plasirati.
Koje ranjive skupine ste uključili i kako?	Na području Šasa većinom živi starije stanovništvo i stanovništvo albanske nacionalnosti koje priprema lokalne proizvode za vlastite potrebe i podržalo je ovu inicijativu za bolji plasman svojih proizvoda.
Jeste li osvijestili lokalne dionike na njihova prava na informacije?	<ul style="list-style-type: none"> Izgradnja Platforme lokalnih aktera pomaže lokalnom stanovništvu da otvorenije učestvuje u procesima donošenja odluka i da zastupaju svoja prava, posebno za održivo korišćenje prirodnih resursa. Zajednički učestvovali na javnim raspravama o Nacrtu detaljnog Urbanističkog plana za Opštinu Ulcinj (koji uključuje područje Šaskog jezera) i tom prilikom su uklonjeni iz Urbanističkog plana predviđeni golf terene na području Šaskog jezera.
Koji su bili izazovi prilikom provedbe:	Administrativni: Nepovoljna saradnja sa Opštinom Ulcinj
	Tehnički: Problem neregistrovanih lokalnih proizvođača koji rezultira problemom promocije ovog kraja na nacionalnom nivou.
	S dionicima: Rad sa lokalnom zajednicom zahtijevao je puno napora i vremena, ali svakako na kraju rezultati su bili vidljivi.
Promjena	
Kako je smanjen negativni utjecaj na prirodu?	Mapa biodiverzitetskih pristupnih tačaka sa mjerama koje treba prevazići je napravljena i turističke aktivnosti se ne odvijaju u dijelovima gdje to nije dopušteno (npr. vožnja čamcima nije u dijelu jezera kad se ptice gnijezde).
Pozitivna ekonomska (E) i	Javnog sektora (lokalni, nacionalni)

društvena (D) promjena kod:	<p>Društveno:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Turistička destinacija je promovisana na nacionalnom i internacionalnom nivou - na svjetskom turističkom sajmu, ITB Berlin. • Opština Ulcinj podržava ruralni razvoj i inicijativu na Šaskom jezeru.
	<p>Poslovnog sektora:</p> <p>E: lokalne turističke agencije imaju prihod od dovođenje turista na Šasko jezero</p>
	<p>Lokalnog stanovništva:</p> <p>Ekonomski</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adaptiran je lokalni Informativni centar i potrebna komunalna infrastruktura. • Bolja prodaja i plasman lokalnih proizvoda, ali i na rast lokalne ekonomije, jer su razvijene dodatne mogućnosti za stvaranje prihoda od aktivnosti zasnovanih na prirodi (ribolov, sakupljanje pečuraka, posmatranje ptica, obilazak brodova itd.) i boljeg upravljanja prirodnim vrijednostima. <p>Društveno</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stvorena je Platforma lokalnih aktera koji su objedinili lokalne prehrambene i zanatske proizvode, rekreaciju i usluge noćenja. • Unaprijeđeni su kapacitete ove grupe. • Zadržavanje lokalnog stanovništva na prostoru jezerskih zona i očuvanje tradicionalnih praksi. • Stopa nezaposlenosti u ovoj oblasti je veoma visoka i iznosi 70% radne snage, a korišćenje postojećeg ekološkog, kulturnog i turističkog potencijala kroz ovu inicijativu pokazalo se kao ključna alternativa za održivi razvoj lokalnog stanovništva. • Povećano je razumijevanje i znanje lokalne

	zajednice o tržišnim vrednostima njihovih prirodnih / kulturnih resursa i nastavilo se sa očuvanjem ovih resursa
	<p>Znanstvena zajednica</p> <p>Društveno</p> <ul style="list-style-type: none"> • Napravljena mapa biodiverzitetskih pristupnih tačaka sa mjerama koje treba prevazići za Šasko jezero • Ogroman uspjeh predstavlja činjenica da su golf tereni uklonjeni iz Urbanističkog plana na području Šaskog jezera i priroda je očuvana. • Urađena je studija zaštite, koja je prvi korak ka uspostavljanju zaštićenog područja. • Poslata je inicijativa Opštini Ulcinj da se obrati Agenciji za zaštitu životne sredine zahtjevom za proglašenje ovog područja zaštićenim
Koji je vaš najveći doprinos u projektu?	<p>Za prirodu</p> <p>Zaustavljena izgradnja golf terena na ovom području (50ha zemljišta planiranih za golf terene)</p>
	<p>Za ljude</p> <p>Bolja informisanost građana o prirodnim i kulturnim vrijednostima ovog kraja</p>
Replikacija i preporuke	
Koje su ključne stvari koje su bitne za replikaciju?	<ul style="list-style-type: none"> • Podrška lokalne zajednice • Postojanje proizvoda i usluga • Prirodna vrijednost kraja
Što bi preporučili drugima?	<p>Neprestana komunikacija sa svim zainteresovanim stranama.</p> <p>Dug i naporan rad sa lokalnom zajednicom na kraju rezultira sigurnim uspjehom.</p>
Što je ključno za održivosti projekta?	<ul style="list-style-type: none"> • Lokalna zajednica treba prepoznati i prihvatiti projektne aktivnosti kao njihove i za njihovo dobro. • Ključno je predstaviti projekat i njegove prednosti lokalnoj zajednici, informisati ključne aktere i uspostaviti odličnu komunikaciju i saradnju.

<p>Koje su vaše preporuke za poboljšanje politika?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uspostaviti zaštitu Šaskog jezera kako na lokalnom, tako i na nacionalnom nivou; • Podizanje svijesti građana o vrijednostima zaštićene prirode; • Promovisanje organske proizvodnje kao zdravog stila života; • Unaprjeđenje lokalne ekonomije u cilju smanjenja migracije iz ruralnih dijelova
<p>Koji su vaši interesi za koje želite saznati primjere dobre prakse?</p>	<p>Primjeri dobre prakse iz regiona na temu eko – turizma.</p>